

2022.096

Archeologienota

Ardooie Knijffelingstraat 6

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

24-6-2022

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Ardoois Knijffelingstraat 6 (provincie West-Vlaanderen), gelegen buiten woon- of recreatiegebied, waarbij de totale oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 5000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, ca. 28 300m² groot, heeft een onregelmatige vorm en is noordwest-zuidoost georiënteerd. Het grenst in het noordwesten aan de Knijffelingstraat, aan deze zijde zijn de vrijstaande woningen 6 en 8 gelegen, met errond een tuin. Tussen beide woning loopt een betonweg die naar het zuidoosten leidt, naar diverse stallen aan weerszijden van deze baan en die het grootste deel van het plangebied innemen. Deze dierenstallen zijn allen onderkelderd (0,8m tot 1,6m diep) voor het opvangen van de mest van de dieren, hier heeft dus al een aanzienlijke bodemverstoring plaatsgevonden. In het zuidoosten maakt een stuk weiland ook deel uit van het plangebied.

Het landelijke Ardoois kent reeds een lange en interessante geschiedenis, het werd voor het eerst vermeld midden 9de eeuw. Het plangebied maakte echter nooit deel uit van de dorpskern, het was steeds gelegen in een landelijke omgeving tussen de kernen van Ardoois (2km naar het zuiden) en Koolskamp (1km naar het noordoosten). De landelijke omgeving is goed te zien op de Ferrariskaart uit ca. 1777, de eerste betrouwbare kaart waarop het plangebied wordt afgebeeld. De Knijffelingstraat is al aanwezig, deze straatnaam wordt reeds vermeld in 1566 maar het is niet duidelijk of daarmee de huidige straat bedoeld wordt. Op die kaart wordt langs de straat in de noordelijke hoek van het terrein een erf afgebeeld, bestaande uit 2 gebouwvolumes met te zuiden ervan een boomgaard. Een deel van deze boomgaard bevond zich vermoedelijk ter hoogte van de 2 huidige woningen, mogelijk valt één van de gebouwvolumes ook nog net binnen het plangebied. De rest van het plangebied is onderverdeeld in meerdere landbouwpercelen, de beek langs de zuidoostgrens is niet afgebeeld. Aan de overzijde van de straat wordt ook wat bebouwing weergegeven, de ruimere omgeving is schaars bebouwd en voornamelijk in gebruik als akker of wei. Op de Atlas der Buurtwegen, waarop het plangebied meer accuraat kan geprojecteerd worden, is te zien dat in het uiterste noorden, onder de huidige oprit naast woning nr. 8, één groter en één kleiner gebouwvolume gedeeltelijk binnen de grenzen van het plangebied vallen. Een derde groter bouwvolume van het erf is verder naar het noorden gelegen, buiten het plangebied. De gebouwen aan de overzijde van de straat worden aangeduid als Ferme Demeulenaere. Het overgrote deel van het plangebied is vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. De Poppkaart en de Vandermaelenkaart uit midden 19de eeuw en de latere topografische kaarten, tot en met de kaart van 1910, tonen een gelijkaardig beeld: een erf net ten noorden van het plangebied waarvan enkele gebouwen mogelijk deels binnen het plangebied vallen, en een voor de rest onbebouwd plangebied vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Op de topografische kaart van 1951 is het erf ten noorden verdwenen, de luchtfoto van 1971 toont een onbebouwd plangebied dat volledig in gebruik is als landbouwgrond. Nadien wordt - op het weiland in de zuidoostelijke hoek na - het plangebied volledig bebouwd, op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige situatie reeds te zien. Bij deze bouwwerken raakte de bodem ernstig verstoord, vooral ter hoogte van de onderkelderde stallen.

Ardooie ontwikkelde zich op lagere gronden ten zuiden van het Plateau van Tielt, een hogere west-oost georiënteerde rug die duidelijk uitsteekt boven het omringende landschap en waarop de kern van Koolskamp is gelegen. Vanaf dit plateau ontspringen een aantal waterlopen noord- of zuidwaarts, zoals bvb. de Roobeek die zich meer dan 400m ten westen van het plangebied bevindt. In het zuidoosten wordt het plangebied begrensd door een kleine (onbenoemde) waterloop. Op het detail van het hoogtemodel is te zien dat het maaiveld van het terrein geleidelijk daalt van noordwest (ca. +29,70m TAW) naar zuidoost (ca. +27,70m TAW). Het weiland bevindt zich nog iets lager, op ca. +26,90 à +27,30m TAW. Bodemkundig kan hoofdzakelijk een matig droge licht zandleembodem met verbrokkelde textuur horizont verwacht worden.

Door gebrek aan archeologisch onderzoek in de omgeving (amper 2 recent proefsleuvenonderzoeken, zonder resultaat) is de archeologische verwachting ongekend. Nochtans zijn er geen redenen om aan te nemen dat deze regio niet werd gefrequentieerd in het verleden, de lange geschiedenis van de omliggende dorpskernen duidt op het belang van deze regio.

De huidige bebouwing, en dan vooral de onderkelderde stallen, hebben reeds voor een grondige verstoring van de bodem gezorgd. De kans dat er op dat deel van het terrein nog intacte archeologische sites aanwezig zijn, is zo goed als uitgesloten. Het enige onverstoorde stuk van het plangebied, waar sites mogelijk nog bewaard kunnen zijn, is het stuk weiland in de zuidoostelijke zone. Hoewel dit weiland in het oosten grenst aan een beekvalleitje, zijn de bodemkundige eigenschappen niet gunstig om in situ behoud van steentijd artefacten sites te garanderen. Voor landelijke sites met grondsporen uit diverse periodes kan aan het weiland een gemiddelde verwachting worden toegekend.

De bestaande stallen worden allemaal afgebroken en vervangen door 3 losstaande, grotere stallen voor het huisvesten van 7756 vleesvarkens. De stallen worden onderkelderd. De centrale weg wordt omgeleid en zal langsheen de zuidelijke grens van de nieuwe stallen lopen. Dit is de 'propere' weg, aan de noordzijde van de stallen wordt een 'vuile' weg aangelegd die zal aansluiten op de bestaande oprit net ten noorden van woning nr. 8. De bestaande woningen en tuinen blijven ongewijzigd. Tussen de tuinen en de nieuwe stallen worden een loods, een sanitair gebouw en een silo voorzien, op de plek waar zich voorheen ook stallen bevonden. Op het zuidoostelijke weiland worden 2 wadi's aangelegd, van 435 en 700m² groot, en een aanvoerleiding die water van de nieuwe stallen zal afvoeren naar de grootste wadi. De wadi van 435m² kent een diepte van 0,65m, de grootste wadi wordt op het diepste punt 2m diep. Andere bodemingrepen zijn niet voorzien op dit weiland. De geplande werken voor de bouw van de nieuwe gebouwen en de verhardingen zullen algemeen een bodemverstoring van ca. 40 à 60cm met zich meebrengen, met plaatselijk diepere ingrepen voor funderingen en nutsvoorzieningen. De bodemingreep ter hoogte van de nieuwe stallen zal ca. tot het huidige vloerniveau van de reeds bestaande kelders gaan. Deze werken vinden bijna volledig plaats op de plek van de huidige stallen, deze zone is quasi integraal en diepgaand verstoord door de aanwezige putten voor mestopvang. Enkel de aanleg van de 'propere' weg ten zuiden van de nieuwe stallen en een kleine strook verharding die zal aansluiten op de oprit naast woning nr. 8 vallen buiten de huidige verharde/bebouwde zone; dit zijn smalle, rechthoekige stroken van 4 tot plaatselijk 8m breed. De grootste bodemingreep op niet-bebouwde grond betreft de aanleg van de 2 wadi's (0,65 tot maximaal 2m diep) in het zuidoostelijke weiland.

Het grootste deel van het terrein is reeds verstoord, ter hoogte van de huidige bebouwing is de kans zo goed als nihil dat er nog archeologisch erfgoed bewaard is. Aan het weiland kan wel een gemiddelde

archeologische verwachting voor sites met grondsporen worden toegekend. Op dit weiland worden 2 wadi's aangelegd, met een oppervlakte van 435 en 700m²; ter hoogte van deze wadi's zullen de bodem en eventueel aanwezige archeologische sporen vernield worden. Ook ter hoogte van de zuidelijke smalle strook nieuwe verharding ('propere' weg) en een deel van de noordelijke verharding ('vuile' weg) is mogelijk geen bodemverstoring aanwezig. Een landelijke archeologische site kenmerkt zich door een verspreiding van gebouwen en activiteitenzones op een grotere oppervlakte, deze kan niet gevat worden binnen de beperkte oppervlaktes van beide wadi's en interne wegenis. Verder vooronderzoek van dergelijke kleine, verspreid gelegen zones zal geen nuttige archeologische kenniswinst kunnen bijbrengen en wordt dus niet geadviseerd.

Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch vooronderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij het onverwacht aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.